

Obnova hřbitovní kaple v Lanžově

Vladimíra Paterová

Hřbitovní kaple Nejsvětějšího srdce Ježíšova tvoří společně s bránou areál nacházející se na okraji venkovského sídla Lanžov. Kaple, již nechal postavit František X. Czeczinkar, rytíř z Birnitz a majitel velkostatku v Bílých Poličanech, měla sloužit také jako rodová hrobka – k ukládání ostatků zemřelých byly určeny podzemní krypty pod bočními kaplemi. Základní kámen byl položen v roce 1854, k vysvěcení kaple pak došlo o osm let později.

Návrh stavby vytvořil v Čechách působící německý architekt Bernhard Grueber (1807–1882) a z hlediska architektonického se jedná o příklad puristické neogotiky. Kaple má trojlodní půdorys bazilikálního řezu s obdélnou, přímo osvětlenou lodí, s trojicí obdélných křížových žebrových polí, jimiž jsou zaklenuty také boční lodě. Výtvarný důraz autor kladl na hlavní průčelí s monumentálním neogotickým vstupním portálem, nad nímž je osazeno kruhové okno. Sochařská výzdoba portálu, zahrnující sochu Ježíše nad vchodem a sochy Panny Marie a sv. Josefa po jeho stranách, je podle dostupných pramenů dílem sochaře Josefa Rejla z Chocně. Na dalších kamenosochařských pracích se podílel také sochař Antonín Pavel Wagner.

Podstatně mladší pískovcovou vstupní bránu na hřbitov nechal postavit v roce 1936 nový majitel kaple, lanžovský velkostatkář Antonín Chládek, na počest svého otce Josefa, jednoho ze zakladatelů první české školy v sousedním Dubenci. Brána, již navrhl architekt Antonín Blažek (1874–1944), je v klenáku vstupní strany zdobena vysokým reliéfem hlavy Ježíše Krista. Ve výklenku uprostřed vnitřní strany se pak nachází busta stavitele Antonína Chládky a dalších šest reliéfních portrétů nalezneme po stranách výklenku a na bočních stěnách brány. Autorem portrétní objednávatele, a pravděpodobně i všech ostatních, je sochař Karel Samohrd (1895–1970).

Obr. 1. Lanžov, hřbitovní kaple s bránou po obnově, foto: Jiří Bal-ský, 2022

Obr. 2. Lanžov, hřbitovní kaple před obnovou, foto: archiv NPÚ, ÚOP v Josefově, 2012

V roce 1948 se zrekonstruovaná kaple stala majetkem státu a během následujících let, kdy postupně patřila několika různým státním institucím, začala chátrat. Potomkům A. Chládky byla vrácena na začátku devadesátých let ve velmi špatném, až havarijním stavu. Za kulturní památku byla kaple s branou prohlášena v roce 1992. Složitě majetkové vztahy v rodině ovšem nedovolovaly začít se záchrannými pracemi před rokem 2013, kdy byl spor vyřešen. Do té doby došlo k proboření zastřešení bočních lodí a z důvodu absence střech i k následnému zřícení jejich křížového zaklenutí. Objekt byl staticky narušen trhlinami, vitrážová okna byla vytlučena, pískovcové dlažby rozkradeny.

V první fázi rekonstrukce kaple bylo realizováno statické zajištění obvodového zdiva a poškozený krov nad bočními loděmi byl nahrazen novým. V roce 2015 následovalo obnovení vazby krovu nad hlavní lodí a položení nové břidlicové krytiny. Došlo také k vyždění nových křížových kleneb nad severní boční lodí. V letech 2016–2017 byly vyžděny klenby nad jižní boční lodí a položena břidlicová krytina i na zastřešení obou postranních lodí kaple. V roce 2021 byly restaurovány vitráže v oknech, nově vyžděné klenby byly opatřeny omítkami a byla doplněna nová pískovcová dlažba v hlavní lodi.

Uvnitř kaple chtějí současní vlastníci ještě restaurovat původní výmalbu a doplnit litinový kříž v oltářním prostoru. Po ukončení prací by kaple měla být znovu vysvěcena a sloužit k bohoslužebným úkonům a obřadům. Kromě toho by zde v budoucnu mohly probíhat různé kulturní akce jako besedy nebo koncerty. Cílem majitelů je, aby kaple sloužila veřejnosti.

Obr. 3. Lanžov, hřbitovní kaple, stav po doplnění konstrukcí bočních lodí, foto: archiv NPÚ, ÚOP v Josefově, 2016

V případě záchrany této významné regionální památky se jedná o zcela výjimečný počín soukromého vlastníka. Jako příkladnou lze hodnotit spolupráci majitele se zástupci památkové péče a vyzdvihnout je třeba velmi kvalitní a kvalifikované provedení všech stavebních prací. Ke zdárné realizaci akce došlo díky finanční velkorysosti majitele a státní pomoci v podobě dotačních titulů MK ČR a také s přispěním Královéhradeckého kraje.

Obnova barokního vybavení kostela Nanebevzetí Panny Marie v Nedělištích

Pavla Laštůvková

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Nedělištích je prvně v archivních pramenech připomínán v polovině 14. století. V dnešní podobě kostela lze rozeznat gotickou, renesanční i barokní fázi výstavby. Ke gotickému presbytáři s křížovou žebrovou klenbou vprostřed spojenou svorníkem s různíci přistavěl roku 1555 Václav Všetečka z Pardubic z popudu Bořka Hamzy ze Zábědovic a jeho manželky Elišky z Chlumu, tehdejších majitelů